

Warszawa, 27-11-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.602.98.2024.KNK

Pan

Marcin Karpiński

**Przewodniczący Komisji Praw Człowieka
i Praworządności Senatu RP**

Kancelaria Senatu

ePUAP

Szanowny Panie Przewodniczący,

w latach 2023–2025 w Polsce wybory odbyły się aż cztery razy – wybory do Sejmu i Senatu, wybory do organów jednostek samorządu terytorialnego, do Parlamentu Europejskiego i wybory Prezydenta RP. W trakcie kampanii wyborczych, a także w okresach pomiędzy nimi, rozpatrywałem liczne skargi obywateli dotyczące wykonywania przez nich czynnego i biernego prawa wyborczego, a także przestrzegania zasad demokratycznych wyborów oraz możliwości zaangażowania się w proces wyborczy poprzez członkostwo w organach wyborczych.

Wraz ze współpracownikami zidentyfikowaliśmy w tym zakresie szereg problemów, które wymagają stosownej odpowiedzi ze strony organów władzy publicznej.

Problemy wymagające uwagi ustawodawcy sformułowałem w postaci dokumentu - rekomendacji, który pragnę przekazać Panu Przewodniczącemu.

Celowo nie zdecydowałem się na dokonywanie selekcji objętej Rekomendacjami problematyki ze względu na doniosłość lub powtarzalność pojawiających się problemów. W centrum zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich znajduje się bowiem nie tyle system wyborczy jako całość, co jednostka, która z różnych powodów może być pozbawiona podstawowego politycznego prawa do sprawowania demokratycznej władzy poprzez swoich przedstawicieli, prawa do pełnienia służby publicznej w organie pochodzącym z wyboru, bądź też napotykać szereg trudności w swobodnym wykonywaniu tych praw. Przedstawione rekomendacje nie stanowią równocześnie kompleksowej propozycji reformy prawa wyborczego i powinny być odczytywane także w kontekście innych propozycji reform, w tym raportów Misji Obserwacji Wyborów Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE¹ oraz kwestii podnoszonych w działalności organizacji społeczeństwa obywatelskiego².

Warto podkreślić, że część przedstawianych rekomendacji zdaje się realizować ustawa z dnia 17 października 2025 r. o zmianie ustawy Kodeks wyborczy (projekt: druk nr 1389)³.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.) — pragnę przedstawić Panu Przewodniczącemu rekomendacje dotyczące zasadności zmian ustawowych prawa wyborczego wraz z prośbą o rozważenie przygotowania przez Wysoką Komisję projektu ustawy uwzględniającego te kwestie, które nie są obecnie przedmiotem procesu legislacyjnego.

¹ <https://www.osce.org/odihr/elections/poland>.

² Zob. Równe i Powszechne. Społeczne propozycje zmian w prawie wyborczym <https://www.batory.org.pl/publikacja/rowne-i-powszechne-spoeczne-propozycje-zmian-w-prawie-wyborczym/>; T. Gąsior, A. Kobylińska, P. Wachowiec, Jak poprawić przejrzystość finansowania polityki. Propozycje zmian prawnych, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2025, <https://www.isp.org.pl/pl/publikacje/jak-poprawic-przejrzystosc-finansowania-polityki-propozycje-zmian-prawnych>; Wybory parlamentarne w Polsce 2023. Obserwacja społeczna. Wnioski i rekomendacje, <https://odpowiedzialnapolityka.pl/wnioski-z-obserwacji-wyborow-parlamentarnych-2023>.

³ Zob. <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1389>.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Załącznik:

— Rekomendacje Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczące zmian w prawie wyborczym, wynikające z praktyki rozpoznawania wniosków obywateli w latach 2023–2025

Do wiadomości (ePuap):

— Pan Sylwester Marciniak

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej

— Pani Maria Telalian

Dyrektor Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE

— Pan Zbigniew Bogucki

Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej